

BONDEFÖRETAGAREN

PRO
Agria

Lantbrukssällskapet informerar 1/2005

Mars 2005

Storbacka en av
elva finalister i tävlingen

Bästa ensilage

Jan-Olof Johnsson (t.h.) och Mats Storbacka studerar kvaliteten på fjolårets ensilage.

Mats och Johanna Storbacka har i en tävling, ordnad av tidningen Käytännön Maamies och samarbetspartners, kvalificerat sig till final tillsammans med elva andra gårdar i Finland. I tävlingen mäter man vem som bäst behärskar vallens gödsling, skördetidpunkt, -teknik och ensilering. Mats och Johanna har deltagit i projektet Effektiv grovfoderproduktion ända sedan starten 2002, och har sedan dess lyckats höja både ensilagekvaliteten och -kvantiteten. Storbackas ser många fördelar med en bra vallfröblandning, bland annat minskar den ogräsförekomsten. Ett förbättrat näringsvärde i kombination med en lyckad ensilering märker man lätt i mjölktanken och utfodringen blir ekonomisk. För att minimera riskerna vid rundbalsensileringen använder man ensileringsmedel och det resulterar bland annat i en jämn kvalitet på ensilaget. Trots en regnig sommar lyckades Mats och Johanna, med hjälp av Mats föräldrar, få ett foder med högt näringsvärde och mycket god bärgningskvalitet i alla foderpartier.

Text och foto: Mona-Lisa Grankvist

Carl-Johan Bäck
i Yttermark bygger

Flervånings-
hönshus
för 18 000
hönor

Sidan 7

Vad är energigräs?

Vilken potentiell kapacitet
har vi i vårt land att odla
energigräs så som rörflen?

Lantbrukssällskapet har tillsammans
med MTT gett ut en odlingsguide för
rörflen. Beställ via tfn 319 0200.

Sidan 6

Kon Anita har
gett 100 000 kg mjölk!

Kor som Anita ger låga produktionskostnader för mjölk.

Kon Anita, hos Ulf och Tom Österbacka i Terjärv, har i januari i år uppnått en livstidsproduktion på 100 000 kg mjölk. Anita har i medeltal mjölkat 9 090 kg per år. Det produktionsmässigt bästa året var hennes sjunde produktionsår, då

uppnådde hon 10 500 kg. Fertiliteten har varit utomordentlig, Anita har blivit dräktig varje år med endast en semineringsintervall är i medeltal 368 dagar och hon har kalvat elva gånger. Anita är den tredje 100-tonnaren hos

Österbackas, den andra i ordningen heter Irma och har hittills mjölkat 113 000 kg. Med dylika kor i besättningen kan man uppnå verkligt låga produktionskostnader för mjölk. Vi gratulerar både korna och ägarna till framgången!

Identitet

Idag är det inte längre helt klart varken vad landsbygd är eller vad en lantbrukare är. Landsbygden bebos, åtminstone kring städerna, i första hand av löntagare. Lantbrukare som expanderar påstås bygga upp industrier medan de lantbrukare som breddar sin verksamhet med nya inriktningar kallas ibland för det ena och ibland något annat. I ljuset av statistik är brukarna av medelstora traditionella lantbruk de vars inkomst jämfört med övriga samhällsgrupper ständigt sjunker. Politiker, börjande från EU-toppen, betonar miljöaspekter, kvalitet och landsbygd framom den egentliga livsmedelsproduktionen. Marknaderna blir alltmer globala med sjunkande priser på livsmedelsråvara som följd. Även service koncentreras till större enheter – lokala strukturer bryts upp. Vår identitet som lantbrukare, lantbrukarnas organisationer och bilden av landsbygd är i en brytningsfas.

Både i det nationella landsbygds-politiska helhetsprogrammet och i den landsbygdsstrategi som görs för landskapet Österbotten beskrivs ovanstående utveckling. Landsbygdsstrategin för Österbotten kommer att publiceras i månadsskiftet mars/april. Det är ett försök att samla alla goda krafter för att bygga en levande landsbygd. I strategin förs ett nytt begrepp fram – regim. Medvetna om framtidens hot och möjligheter skall alla parter i landskapet gemensamt arbeta för några gemensamma mål. I det arbetet måste även andra än lantbrukarnas egna organisationer och sektormyndigheter vara med. Inte minst för lantbruket och dess specialnäringsar är det viktigt att få stöd från fler håll.

Som företagare måste vi söka möjligheter i förändringar. I produktionen av råvaror för livsmedelsindustrin erbjuder ny teknologi och investeringsbidrag lägre produktionskostnader per enhet. Energiproduktion kommer allt starkare in i bilden som alternativt åkeranvändning. Närhet får ett högre värde då globaliseringen i övrigt går framåt. Det finns köpstarka personer även i vår regionen som är villiga att betala för det bara närheten kan "paketeras". Lantbrukets stödsystem utvecklas positivt nog, trots sina övriga brister, i en riktning där lantbrukaren har större frihet att välja och kombinera olika produktionsinriktningar.

Lantbrukets organisationer, Lantbrukssällskapet bland dem, har som uppgift att stöda lantbrukarna i anpassningen till den verklighet vi möter. I detta arbete är det viktigt att vi inte läser oss i identiteter som inte längre är relevanta. Samma gäller den enskilda lantbrukaren. Utmaningarna är så stora att vi inte har råd att motarbeta eller förakta någon typ av företagande. Vi vill ha en levande landsbygd och det förutsätter en mångfald av olika former av företagande, även många olika typer av lantbruk.

Marknaden är hård oberoende av företagstyp. För att lyckad bör du veta vad du vill, hur du presterar idag samt hela tiden förbättra verksamheten. En opartisk rådgivare kan vara värdefull i det arbetet. Men viktigaste är företagarens egen insikt om att kraven stiger och att det går att förbereda sig och möta kraven.

Henrik Ingo

Direktör för
Lantbrukssällskapet

Foto: Snellman

Köttproducenter behöver friska och starka kalvar

En frisk och välmående kalv är grunden för effektiv och lönsam nötköttproduktion. Ändå är det alltför ofta kalvens skötsel som är den svagaste länken i produktionskedjan.

Mjölkkalvarnas andel av förmedlingskalvarna stiger. En kalv som byter ladugård under sina första levnadsveckor måste ha god motståndskraft för att klara av stressen som transporten, nya kompisar och miljöbyte orsakar.

Det kan vara stora kvalitetsskillnader mellan förmedlingskalvar som kommer från olika gårdar. Av djurmaterialet i finsk nötköttproduktion härstammar 90 procent från mjölkproduktionen. Mjölkproducenterna har en avgörande roll i hur livskraftiga kalvar nöttuppfödarna får från förmedlingen.

Kalvar som föds på en mjölkgård börjar sitt liv utan en mamma, som i naturen skulle ge mat, värme och motståndskraft till sin avkomma. Då är det djurskötarens uppgift att ge kalven tillräckligt med näring av bra kvalitet samt gott om utrymme i en torr, varm och dragfri box.

Under vissa omständigheter är sjuka kalvar mer en regel än ett undantag. Största delen av sjukdomarna är störningar i matsmältningskanalen eller problem i andningsorganen. Sjukdomarna uppstår huvudsakligen till följd av brister i kalvarnas motståndskraft och miljö. En betydande del av dessa brister kan enkelt förebyggas med god vård.

Råmjölk billig livsförsäkring

Det är livsviktigt att en nyfödd kalv, som föds utan immunförsvar, får råmjölk. Råmjölken innehåller antikroppar och skyddar kalven mot skadliga mikrober från omgivningen.

Råmjölmängden under det första levnadsdygnet bör vara 10-15 % av kalvens vikt och den ska ges så snabbt som möjligt efter födseln. Antikropparna upptas effektivast från matsmältningskanalen genast efter födseln. Upptagningen blir betydligt svagare redan efter sex timmar.

Kalven borde få 6-8 liter råmjölk under första dygnet i 1-2 liters ransoner. Att kalven går med sin mor garanterar inte att den diar råmjölk i god tid. Även kalvar som får vara tillsammans med sin mor bör erbjudas en portion med bra råmjölk.

Näring till full nytta

Under de första levnadsveckorna utnyttjar kalven bäst mjölk eller mjölkbaserat dricksfoder. Man rekommenderar att kalven ska dricksutfodras i 8-10 veckor med minst 7-8 liter per dag med napp.

Att dia är naturligt för kalven och den har ett sugbehov, som den måste tillfredsställa. När kalven diar tillsluts den så kallade foderrännan och mjölken rinner rakt i löpmagen. Om en kalv dricker med huvudet nere i ett ämbare kan det hända att foderrännan lämnas öppen och en del av mjölken hamnar i vommen. Mjölken i vommen kan försorsaka störningar i matsmältningen.

Försök har visat att kalvar som sällan dricksutfodras (2 gånger 2 liter per dag) växer

sämrare och kompenserar inte den sämre tillväxten senare i livet, om man jämför med kalvar som får 6 liter mjölk eller mera per dag.

Kalven utvecklas så småningom till idisslare när den börjar äta torrt foder. Kraft- och grovfoder stimulerar vommen som utvecklas snabbt under andra levnadsveckorna. Foder som ges åt kalvarna måste vara av bästa hygieniska kvalitet. Detta foder såsom hö, ensilage och gräs bör vara rent, dofta gott och ha en hög smältbarhet.

Kraftfoderblandningen borde innehålla 17-20% protein. Av spannmålen har vetet visat sig att vara smakligast. Havren är inte lika bra för kalvar eftersom att den innehåller mycket fibrer. Man behöver inte ge tilläggsmaterial om man använder industriella allfoder som är tillverkade för kalvar.

När kalvarna äter 1-2 kilo kraftfoder per dag kan man sluta ge dem dricka. Kalvarna bör ha fri tillgång till rent vatten som gärna har en temperatur över 15°C.

Bra sömn är guld värd

En kalv som sover gott växer bra. För att den ska kunna vila ordentligt måste liggytan vara välströad (gärna halm) eller ha en gummimatta med strö ovanpå. Kalven bör ha möjlighet att ligga på ett sådant ställe där den inte störts av andra kalvar som dricker eller äter.

Liggytan ska vara välisolerad och torr. Kalven fryser om kroppen berör ett fuktigt och kallt golv, fast det annars vore varmt i ladugården. Det är både oekonomiskt och fel om en kalv måste använda en stor del av energin till att hålla sig tillräckligt varm.

Susanna Jansson

Projekt / husdjur

Skötselguide för kalvar kan beställas från Lantbrukssällskapet.

BONDEFÖRETAGAREN

Nr 1/2005 Årgång 5
Mars 2005
Informationstidning för
lantbruksföretagare

Utgivare:
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap,
Handelsplanaden 16 D,
65100 VASA
Tfn. (06) 319 0200
Fax (06) 319 0201

Upplaga: 6 000 st
Chefredaktör: Henrik Ingo
Ombrytning: Kustmedia Ab Oy /ÅB
Tryckeri: I-print Vasa, 2005

Detta projekt är EU-finansierat.

PUFF-cirkeln i växtodling

En stor utmaning ligger i att få kvalitetstänkandet ned på en praktisk nivå med konkreta exempel, som den enskilda jordbrukaren kunde ha praktisk användning av. Att införa kvalitetstänkande är ett sätt att förbättra och effektivisera gårdens produktion. Hur kunde arbetsdryga, långsamma och inrutade beteendemönster undvikas i olika enskilda arbetsmoment.

PUFF-cirkeln är ett enkelt kvalitetsredskap, som är lätt att använda även inom jordbruket. Här nedan skall jag belysa saken med ett praktiskt exempel från växtodlingen.

Rätt utsädesmängd - en grund till en god skörd

PLOCKA FRAM FAKTA Ta noggrant reda på grobarhet och tusenkornsvikten för det utsädesparti du tänker använda vid säd- den. Ifall du använder eget utsäde, gör en grobarhetsanalys. För att få ett tillförlitligt medeltal på tusenkornsvikten, väg fyra olika omgångar innehållande 100 stycken kärnor, räkna ut medeltalet och multiplicera med 10. Ta fram uppgifter om fjolårets resultat och observationer, t.ex. utsädesmängd och planttäthet. Vilket mål var satt för fjolårets skörd?

UTVÄRDERA Skall beståndet vara gle- sare eller tätare än ifjol? Motsvarade fjolårets resultat uppsatt mål eller finns det marginaler som kan förbättras? Är du nöjd med tanke på förhållandet resultat och insats? Använd nedskrivna resultat i den skiftesvisa bokföringen vid uppgörande av odlingsplanen. I samband med odlingsplanering ställs nya mål för kommande skördeår. Vilken sätät- het vill jag använda (t.ex. 480 plantor/m² för korn)?

FÖRBERED Gör vridprov i god tid före säd- den när du har gott om tid och inte är stressad (kanske en vecka på förhand). Se till att inget stör när du skall räkna och väga. Ta flera vridprov på samma utsädesparti och vid samma inställning för att få ett representativt värde. Anteckna de olika vridproven, t.ex. på baksidan av odlingsplanen.

FÖRBÄTTRA Använd de inställningar som du har kommit fram till. Är du fortfarande "orolig" om rätt inställning används kan du under första påfyllningen sätta ett märke in i sålåd. Därefter lägger du i ut- sädesmängden för 1 hektar och sår hektaren. Kontrollera om nivån har sjunkit till märket i sålåd. Justera utmatningen så att det blir rätt.

Foto: Rainer Rosendahl

Planttätheten – vad blev den?

PUFF-CIRKELN

1. Plocka fram fakta
2. Utvärdera
3. Förbered
4. Förbättra

För att kunna förbättra sätäteten nästa år bör årets resultat granskas, analyseras och nedskrivs. Därför blir det ytterligare ett halvt varv om vi följer PUFF-cirkeln. Det är lätt hänt att en ordentlig uppföljning blir ogjord, men om man vill uppnå en fortsatt förbättring av sitt arbete, så går det inte att fuskas.

PLOCKA FRAM FAKTA Kontrollen av sätäteten görs genom att räkna hur många plantor som har grott på en sträcka av 80 cm utefter en såråd (radmellanrum 12,5 cm). Det borde då finnas 48 stycken plantor för att man skall uppnå en sätätet på 480 plantor/m², vilket är rekommenderat vid kornsådd. Har man inte lyckats få rätt sätätet bör man gå tillbaka och se efter vad som gick fel. Även när säd- den har lyckats bör resultatet utvärderas.

UTVÄRDERA Varför blev resultatet på sätäteten som det blev? Har jag en för inexact väg? Har jag använt obetat korn vid vridprovtagningen och därefter betat? Blandades startförför i efter vridprovtagningen? Hur många kg/ha går det mera när maskinen är full jämfört med när jag tar vridprovet med liten mängd i maskinen? Har jag läst rätt av skalan på maskinen? Har jag sått med ett utsädesparti med samma tusenkornsvikt? Orsakerna kan vara många.

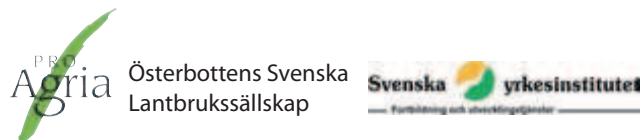
Alla andra faktorer som påverkar planttä- heten går igenom med samma PUFF-cir- kel.

Det viktigaste är i allt att inte lämna saken vid ett konstaterande: — Näja, såhär gick det, utan försöka ändra på arbetsme- toderna och lära sig något av "misstaget". Och anteckna den planerade förändringen till nästa säsong.

Med önskan om en kommande god od- lingsår

Markus Smeds

Växtodlingsrådgivare /
Norra Distriktet
050-569 7828
markus.smeds@proagri.fi

ODLINGS- OCH VÄXTSKYDDSEMINARIUM

Rubriker och föreläsare:

Spannmålssorternas skördeavkastning och odlings säkerhet
Arjo Kangas, MTT-Ylistaro

Växtskyddsmedelsmarknaden 2005 - nyheter och förändringar
Risto Knaappinen, Syngenta
Asmo Saarinen, Berner
Jan Brännkärr, Kemira

Jämförelse mellan ogräsmedlens effekt och bekämpningstidpunkter i spannmål
Sanni Junnila, MTT- Jockis

Risfaktorer i rypsodlingen
Patrik Erlund, Nylands Svenska Lantbrukssällskap

Använda GPS-styrning i jordbruket
Praktisk erfarenhet av direktsådd
Anders Abrahamsson, Finska Hushållningssällskapet

Hur styra proteinbildningen i malkornet?
Ulrika Wikman, ProAgria Lantbrukssällskapet

Tidpunkt: 30.03. 2005 kl. 9-15.30
Plats: Svenska yrkesinstitutet, Vasa
Pris: 20 euro
Anmälningar: senast 23.3. till Martina Uthardt tfn (06) 324 2492 eller fortbildning@syi.fi

Sök till agrolog YH eller hortonom YH nu!

Agrolog- och hortonomstudier ger en bred utbildning. Efterfrågan på arbetsmarknaden är god och för de som skall driva allt större lantbruk och växthusföretag är en YH-examen en god grund. Man kan söka till studierna antingen med studentexamen eller med en andra stadiets examen inom naturbruk som grund.

Gemensamma ansökan till yrkeshögskolor infaller 29.3 – 15.4. Ansökan kan ske via webben på adress www.yhansokan.fi

På svenska kan man studera till YH agrologer i Ekenäs eller hortonomer i Esbo vid Yrkeshögskolan Sydväst. Mer info finns på www.sydvast.fi Det går även bra att kontakta prefekt Lars Fridfors (lars.fridfors@sydvast.fi) gällande agrologstudierna eller Stina Martola (stina.martola@sydvast.fi) gällande hortonomstudierna för mer information.

Möjlighet att inleda studierna i Vasa:

För agrologstuderande kan det första studieåret genomföras i Vasa, förutsatt att gruppen blir minst 15 personer.

Lantbruks-sällskapet erbjuder rådgivning vid generationsväxling

Generationsväxlingsrådgivning är en ny tjänst under utveckling. Utvecklingsarbetet inleddes för cirka ett år sen och tjänsten skall vara i bruk från ingången av år 2006. Redan i år har vi möjlighet att utföra en del rådgivning vid generationsväxlingar. Utvecklingsarbetet finansieras av projektet Lantbruk i Österbotten.

Rådgivningen går ut på att överlåtaren och förvärvaren, tillsammans med rådgivaren, söker fram det tillvägagångssätt som bäst lämpar sig för ifrågavarande gård. Förhoppningsvis har man inlett diskussioner inom familjen redan innan rådgivaren kommer på besök. Vid första besöket går man igenom generationsväxlingens utgångsläge och målsättning. Främst kartlägger man överlåtarnas och förvärvarens önskemål samt gör en snabb analys av gårdens lönsamhet. Samtidigt beräknas gårdens skattemässiga gångsevärde samt beskattningsvärde och granskas vilka skattemässiga följder olika köpesummor skulle ha. Även uppgifter som behövs vid uppgörande av likviditets- och lönsamhetskalkyler går igenom. På basen av första besöket och de uppgifter som då samlas görs den egentliga generationsväxlingsplanen.

När man enats om köpesumman görs ett utkast till köpebrev och därefter söker man om förhandsbesked från skattebyrån. Rådgivaren bistår även vid ansökningar riktade till TE-centralen och LPA. De slutliga överlåtelsehandlingarna görs först när alla förhandsbeslut erhållits i önskad form. Rådgivaren sköter om hela förloppet i samförstånd med kunden.

Lantbruks-sällskapet har det helhetstänkande som kanske saknas hos enskilda myndigheter eller övriga instanser. Rådgivaren skall fungera som en koordinator under hela generationsväxlingsprocessen. Rådgivaren känner inte till allt om generationsväxling, men skall ha de kontakter som behövs för att kunna reda ut oklara frågor.

Konceptet kommer att vara uppbyggt så att vi kan erbjuda kunden planering, genomföring och "eftervård" av en generationsväxling. Generationsväxlingen anses inte vara slutförd innan alla skattedeclarationer, obligatoriska och frivilliga anmälningar är gjorda.

I dagsläge omsätter vi en del av kunskaperna i praktiken, främst gällande planering av generationsväxlingen. Rådgivaren har fungerat som ett bollplank vid diskussionen inom familjen och tillsammans har vi funderat ut olika alternativa tillvägagångssätt. Målet är att vi skall kunna genomföra hela konceptet hos en eller två gårdar under projektiden och 2006 har vi en fungerande rådgivningstjänst i vår produktportfölj.

Vill ni ha hjälp vid generationsväxling kan ni vända er till undertecknad. Även om vi inte i detta läge kan erbjuda alla en heltäckande service testar vi gärna delar av konceptet.

Jan-Ove Nyman

En generationsväxling bör planeras väl. Börja i god tid diskutera med alla i familjen. Det är viktigt att alla får sin röst hörd, även om själva generationsväxlingen är en affär mellan överlåtaren och förvärvaren. Den viktigaste faktorn att beakta är förvärvarens vilja och förmåga att verka som företagare. Beslutet att generationsväxla skall inte basera sig på förvärvarens startstöd eller överlåtarnas möjlighet att få avträdelsestöd. Dessa stödformer skall ses som en bonus även om deras inverkan i många fall är betydande.

Foto: Mikael Weckström

Alternativen är många vid generationsväxling

Den egentliga generationsväxlingen börjar man planera med att bestämma gårdens värde. Det finns tre olika värden på en gårdsbruksenhet. Vid en generationsväxling bör man räkna ut gårdens skattemässiga gångsevärde och beskattningsvärde. Dessa värden behövs när man räknar ut eventuell gåvoskatt. Utöver dessa värden har gården ännu ett marknadsvärde som uttrycker gårdens egentliga gångsevärde.

Gårdsbruket kan överföras genom köp, gåva eller arrende. I allmänhet överförs gårdsbruket genom köp av gåvonatur. När man slår fast köpesumman för generationsväxlingen bör man beakta vad förvärvaren kan betala för gården utan att gårdens livskraftighet äventyras och hur mycket överlåtarna behöver. Ofta undanhåller överlåtaren en del av egendomen (t.ex. en tomt) till barn som inte förvärvat gården vilket möjliggör en lägre köpesumma utan att syskonens rättigheter kränks.

Startstödet medför skyldighet att idka jordbruk

Förvärvaren kan erhålla startstöd ifall kraven för startstöd uppfylls. Startstödet utgörs av bidrag och räntestödslån. Bidraget utgör 25 000 euro. En husdjursgård eller växthusföretagare kan erhålla ett förhöjt bidrag som uppgår till 30 000 euro plus ett tilläggsbidrag på 25 000 euro förutsatt att storlekskriterierna uppfylls. Ifall man söker om det förhöjda startstödet bör man komma ihåg att man förbinder sig att fortsätta med husdjuren eller växthusverksamheten i fem år efter att sista stödråten utbetalts. I praktiken innebär detta nästan 12 år eftersom det förhöjda startstödet utbetalas under sex års tid. Räntestödslånet kan uppgå till 150 000 euro dock maximalt 80 % av köpesumman.

Beskattning av generationsväxling berörs av flera undantagsbestämmelser. Gårdsbruksenheten kan överlåtas till ett belopp som motsvarar drygt 50 % av egendomens skattemässiga gångse värde utan att någon gåvoskatt debiteras. Den allmänna gränsen är 75 % av egendomens värde. Ifall köpesumman som erläggs är mindre än 50 % eller egendomen överlåts som gåva debiteras gåvoskatt. Förvärvaren kan dock yrka på skattelättnader om denne fortsätter idka jordbruk på gården. Denna skattelättnad betyder att gåvoskatten räknas från 40 % av beskattningsvärdet för skog, åker, produktionsbyggnader, maskiner och bostad. Nedsättningen berör inte egendom som husdjur, produktlager och mjölkkvot.

Överlåtaren berörs också av vissa inkomstsatteltnader. Det är viktigt att allt sköts på rätt sätt så att man kan utnyttja dessa skattelättnader och inte hamnar på oväntade skattesällar. Säkrast är det om man söker om skriftligt förhandsbeslut från skattemyndigheterna. Man bör komma ihåg att på förhand yrka på tillämpande av de paragrafer som berättigar till skattelättnader, annars går man miste om dem.

Det är inte alltid bästa lösningen att överlåta gården så tidigt som möjligt

En generationsväxling blir i de flesta fallen aktuell när överlåtaren kan erhålla avträdelsestöd eller hälsotillståndet försvagas. Att förvärvaren närmar sig 40 år kan vara en annan orsak. Det är inte alltid det bästa alternativet att eftersträva en generationsväxling så fort det är möjligt. Är förvärvaren nyutexaminerad landsbygdsföretagare och föräldrarna relativt unga kan det vara en bättre lösning att vänta lite med generationsväxlingen. Överlåtaren kan förbättra sin pension genom att jobba längre. Mellan 18 och 52 år tillväxer LFÖPL-pensionen med 1,5 % av arbetsinkomsten, vid 53 års ålder är motsvarande belopp 1,9 % medan pensionstillväxten i åldern 63-68 är 4,5 %. Samtidigt kan förvärvaren jobba utanför gården och samla erfarenheter om hur andra jordbrukare sköter sitt arbete för att sen eventuellt kunna tillföra gården något nytt.

Stegvis generationsväxling

Generationsväxlingen kan även utföras stegvis. Detta är ändamålsenligt i de fall att gården är mycket stor (skattemässiga

fördelar) eller att överlåtarna inte uppfyller ålderskraven för avträdelsestöd. Vid en stegvis generationsväxling överläts minst hälften av gården varvid förvärvaren kan söka om startstöd. En förutsättning för att startstödet beviljas är att överlåtaren förbinder sig att överlåta även den andra halvan till förvärvaren. Gårdsbruket bedrivs sen en kortare eller längre tid som en skattesammanslutning. Under den tiden kan man fördela vinsten på fler personer vilket minskar på skattebördan. Nya maskinanskaffningar kan göras i förvärvarens namn varvid denne inte behöver lösa in dem vid generationsväxlingens följande steg. Delat ansvar för verksamheten medför att båda generationerna kan bidra med sitt kunskande.

En generationsväxling är inte över i och med att de slutliga överlåtelsehandlingarna undertecknats. Efter att egendomen överförs finns det ett flertal avtal som skall omregistreras och anmälningar som skall göras till olika myndigheter. Kom även ihåg att ändra kontaktpuppgifter till viktiga samarbetsparter, leverantörer och kunder. Vid en generationsväxling är alternativen många och lösningarna skall alltid skraddarsys. Sätt tillräckligt mycket tid på planeringen av generationsväxlingen så att överlåtarna får ett värdigt slut på sitt livsverk och förvärvaren bästa möjliga start på företagarkarriären.

Jan-Ove Nyman

Sektoransvarig
företagsledning,
Ekonomirådgivare
050-466 3977, 06-785 0227
jan-ove.nyman@proagri.fi

Rybsodlingen i fokus

Innehåll: Odlingsplanering, jordbearbetning Ogräs, skadegörare, sjukdomar Rybsodlingens ekonomi Fältdag i juni Odlings- och växtskyddsseminarium i Vasa

Kursplatser: Vasa med start den 21.3. Yttermark med start den 22.3. fyra dagar mars-juni 2005

Kurslängd: 50 €, kaffe och mat på egen bekostnad

Kurspris: Växtrådgivarna Kjell Nyström tfn 050-531 7204 eller Rickard Rex tfn 040-515 0285 vid Lantbruks-sällskapet

Information: Agria

Anmälningar: senast den 15 mars till Martina Uthardt tfn (06) 324 2492 eller fortbildning@sy.fi

Mjölkgårdar i Mellersta Österbotten lönsammare än i Österbotten

Lantbrukssällskapets rådgivare gjorde 173 produktionskostnadsberäkningar på mjölkgårdarna i Österbotten över räkenskapsåret 2003. Dessa så kallade Matukalkyler sammanställs till en databas som täcker hela landet.

arbetstimme medan landets medeltal låg på 10,7 euro. Jämförelsematerialet i den landstäckande databasen över räkenskapsåret 2003 består av 1 822 besättningar. Detta gäller de så kallade omfattade beräkningarna (långa matun). Beaktar man även "korta matun" är antalet besättningar 7 741.

medeltal låg på 61 cent/liter. Producentprisets medeltal på mjölk var 33,48 cent år 2003. Vid matu-beräkningarna har man utgått från en lön på 11,30 euro/timme och 5 % räntekrav på insatt kapital. Detta har beaktats i produktionskostnaden. Räkningar man in stöden som kostnadsänkande sjunker produktionskostanden till 47 c/l.

liter utgör foderkostnaden i medeltal drygt 10 cent. Foderkostnaden är lägst i Nyland och störst i Lappland. En tidigare jämförelse inom Österbotten visade att variationerna i foderkostnaden är mycket stora mellan olika producenter.

I diagrammet invid framgår fördelningen mellan olika kostnadsposter i medeltal i Österbotten. Byggnads och maskinkostnaden utgör drygt 10 % av produktionskostnaden. Till dessa fasta kostnader hör avskrivning och räntor för de maskiner och byggnader som direkt används inom mjölkproduktionen.

Omsättningen per gård i Österbotten är nästan identisk med omsättningen i Uleåborgstrakten. Skillnaden är att man i Uleåborg erhåller samma omsättning med ca tre kor mindre besättning. Omsättningen per ko är drygt 4 800 euro i Österbotten jämfört med 5 670 euro i Uleåborg. Överskottet hos besättningarna i Österbotten uppgick i medeltal till drygt 42 700 euro eller ca 1 660 euro per ko. Överskottet beskriver den del av omsättningen som är kvar efter att rörliga kostnaderna, maskin och byggkostnaderna beaktats. Överskottet skall räcka till ersättning för eget arbete och eventuell vinst.

Produktionskostnadsberäkningar över fjolåret görs nu under våren av våra mjölkgårdsrådgivare. Beräkningarna kan, då de tolkas gårdsvis, ge signaler om vad som är viktigt att förbättra. Utförs beräkningarna årligen kan du även se ifall du lyckades med förbättringsåtgärderna.

Från denna databas kan man till exempel få fram att en mjölkproducent i Österbotten i medeltal fick 9,5 euro i ersättning per

Produktionskostnaderna överskrider produktpriset

Det kostade ca 63 cent att producera en liter mjölk i Österbotten medan landets

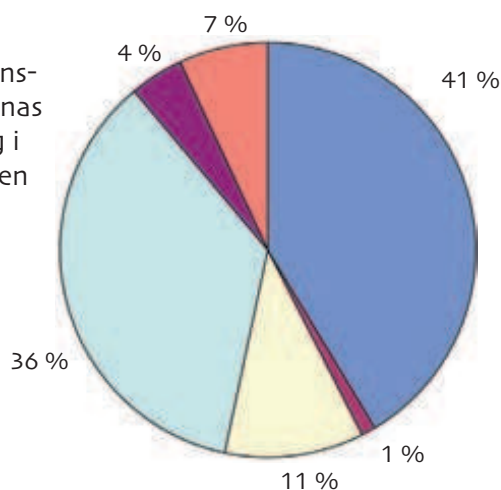
Medelproduktionen har stor inverkan på lönsamheten

Jämför vi Österbotten med våra grannar ser man att gårdarna här hade lite bättre lönsamhet än gårdarna i Södra Österbotten medan gårdarna i Mellersta Österbotten är lönsammare. Klart bästa lönsamheten hade gårdarna i Kajanaland och de har ungefär lika stor besättningsstorlek som gårdarna i Österbotten, 26,1 respektive 25,8. Produktionskostnaderna sett på besättningsnivå är aningen högre i Kajanaland liksom även beräknade arbetstimmar per mjölkko. Skillnaderna i lönsamheten utgörs huvudsakligen av att man i Kajanaland har klart större intäkter per ko på grund av högre medelproduktion. Medelproduktionens inverkan på lönsamheten kommer tydligt fram i materialet. Medelproduktionen i Österbotten var 7 550 liter medan man i Kajanaland kom upp till drygt 8 140 liter.

Foderkostnaden största utgiftsposten

Foderkostnaden utgör drygt 40 % av produktionskostnaden. Arbetskostnaden utgör den näst största kostnadsposten. På en mjölk-

Produktionskostnadernas fördelning i Österbotten

Exakta väderdata som beslutsstöd i bladmögelbekämpningen

Bladmöglet har år för år blivit allt mer aggressivt. Bladmögelangreppen kommer tidigare och kan förstöra hela odlingar om rätt bekämpning inte sätts in i tid. För en lyckad bladmögelbekämpning är det viktigt att känna till möglets livscykel och utveckling under olika förhållanden.

Med exakta väderdata kan man sätta in bekämpningen i rätt tid. Väderspjutet mäter följande väderdata: lufttemperatur, luftfuktighet, nederbörds mängd, daggpunkt, antal timmar per dygn med våta blad (regn eller dagg) lufttryck, vindriktning och hastighet, jordtemperatur och fuktighet, värmesumma samt solstrålning. Med hjälp av dessa väderdata görs beräkningar över de luftburna bladmögelsporernas infektionsintensitet. Resultatet av beräkningarna presenteras med en lättöverskådlig graf som visar hur stort bladmögeltrycket varit under det senaste dygnet. Man

ser också hur många timmar under dygnet som det funnits fritt vatten på bladen, vilket är avgörande för att sporer ska kunna penetrera bladen. I samma graf presenteras även det ackumulerade riskindexet från växtperiodens början.

Första besprutningen viktig

Att utföra den första bladmögelbekämpningen vid rätt tidpunkt är viktigt.

Om den sätts in för tidigt betyder det att man hamnar att spruta 1 - 2 gånger extra under växtperioden,

vilket leder till extra kostnader och arbete samt högre miljöbelastning.

Om den sätts in för sent kan bladmöglet redan ha angripit bladen. För att hitta rätt tidpunkt för

den första besprutningen används det ackumulerande riskindexet. Man kan själv välja när indexräkningen ska börja beroende på hur tidigt ifrågavarande sort är. Dess-

utom ska man beakta sortens bladmögelkänslighet.

Fortsatta bladmögelbekämpning

Bekämpningsmedlen har en verkningsstid på 7 - 14 dygn beroende på medel. Om man använt ett medel som har en verkningsstid på ett visst antal dygn. Då kollar man D-neg (Dagliga riskindex) när verkningsstiden närmar sig slutet. Om D - neg visar hög bladmögelrisk med röda staplar sätter man in följande besprutning genast när förra besprutningens verksamhetstid börjar ta slut. Om D - neg däremot visar att bladmögelrisken är låg med gröna staplar kan man vänta med följande besprutning och dra på besprutningsintervallet.

Den störst nyttan av att använda väderdata från klimatspjutet är att den första besprutningen kan sättas in i exakt rätt tid och att besprutningsintervallen kan förlängas när risken för bladmögel är låg. På det sättet kan man klara sig med 1 - 2 besprutningar mindre under en säsong. Under en regnig sommar med högt bladmögeltryck under långa perioder blir det inte någon insparning i antalet besprutningar. Däremot ser man med hjälp av bladmögelprognosen att besprutningarna blir utförda då behovet är som störst.

Stefan Nordman

Potatisrådgivare i Lappfjärd
0400-266 682
stefan.nordman@proagriafin

Stefan Nordman.

Energiproduktion med rörflen

ProAgria / Jari Luokkakallio

Det finns flera olika former av bioenergi. Mest använd för tillfället är skogsbiomassa, hyggesavfall som balas och bränns i kraftverk. Det har också varit tal om biodiesel redan i många år, olika oljevaxter som man pressar olja ur och använder som drivmedel. Utomlands, framförallt i Sverige och Danmark utvinns man i stor skala biogas ur djurgödsel och annat organiskt avfall. Denna biogas används som drivmedel och för att producera el-ström. Här finns en stor potentiell resurs som inte just utnyttjas i Finland. I vårt land är energigräs den bioenergiform som fått en kommersiell lösning.

Energi från rörflen använder kraftverken dels för produktion av el-ström och dels för fjärrvärme. Vilken potentiell kapacitet har vi i vårt land att odla energigräs? Det finns beräkningar på att av vår totala åkerareal på närmare 2,5 miljoner ha skulle vi klara vår livsmedelsförsörjning med cirka 1,5 miljoner ha. Resten, närmare en miljon ha, kunde användas till annat t.ex. energiproduktion.

Vad är då detta energigräs? Sedan många år tillbaka har man tagit i bruk en speciell gräsart, rörflen, som ger mycket stor biomassa vid odling. Rörflen kan också användas som foder och som råvara vid papertillverkning. Rörflen säs i renbestånd och är mångårig. Man räknar i dag med att ett bestånd av rörflen ska kunna hålla i tio år och

ProAgria / Jari Luokkakallio

Lantbrukssällskapet har tillsammans med MTT gett ut en odlingsguide för rörflen. Den kan beställas per tfn 319 0200.

Energiproduktion inom lantbruket tar fart. Orsakerna till det här är flera. Det s.k. Kyotoavtalet har trätt i kraft vilket innebär att man har fastställt hur mycket koldioxid varje land får släppa ut i atmosfären. Biomassa som vid tillväxten använder och binder koldioxid ur atmosfären är ett sätt att minska koldioxidutsläppen. Bl.a. därför har EU har en klar målsättning att öka mängden bioenergi. För det har man utvecklat stöd av olika slag.

ge skörd årligen under denna tid. Rörflen är ursprungligen ett vildväxande gräs som förekommer i många länder i den temperade zonen på norra halvklotet. Detta gräs har man

sedan förädlat och det finns ett antal sorter på marknaden, främst kanadensiska. Rörflen får stå över vintern och skördas på våren följande år då den är torr. Eftersom rörflen

ursprungligen är ett strandgräs trivs den på fuktiga låglänta framförallt lätta mineraljordar samt på mull- och torvjordar. Den klarar sig också bra på marker som översvämmas på våren. På torvtäcker där man slutat ta torv odlas i dag stora arealer rörflen till energi.

Lönsamhetskalkyler som görs för tillfället visar att rörflen skulle ge något bättre lönsamhet än fodersäd från och med 2006. I ett skede var det oklart om rörflen skulle få gårdsstödet som tas i bruk från 2006. Det torde nu vara klart att rörflen får detta stöd. Rörflen kräver förhållandevis litet arbete jämfört med andra grödor. För att ge en bra skörd måste rörflen gödslas årligen. Viktiga saker vid grundande av en ny rörflensodling är att rotgräs är bekämpade före man sår. Dessutom måste säbadden vara mycket jämn därför att man skördar med mycket kort stubb för att hålla spillprocenten låg. Utsädesmängden som används vid insädd har rört sig mellan 11 – 16 kg/ha.

Kraftverken i Karleby och Jakobstad som använder biobränslen gör kontrakt på odling av rörflen. För att få EU-stödet för energivaxter krävs att man gör ett odlingsavtal med ett kraftverk. Kraftverken vill ha odlingen möjligast nära för att minska transportkostnaderna av rörflensbalarna (eller hackad vara som kraftverket i Seinäjoki använder). Kraftverken betalar ett pris för balarna vid åkerkanten och hämtas på högst 80 km:s avstånd från kraftverken.

Bertel Riska

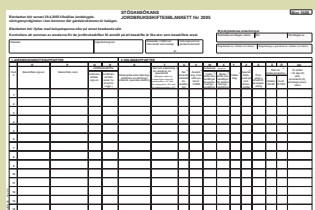
Rådgivare i rörflensodling
0400-361 672
bertel.riska@proagria.fi

Vi är nu även blankettombud

Hittills har våra rådgivare främst arbetat med stödfrågor inför eller efter att en gård blivit granskad av myndigheterna. Det har mao varit frågan om brandsläckning. I liten skala har även själva stödansökningarna skötts av en rådgivare från lantbrukssällskapet. Nu erbjuder vi i hela landskapet uppgörande av stödansökningar. Efterfrågan har ökat i takt som stödsystemen förändrats och gamla ombud slutat.

I första hand erbjuds tjänsten åt de gårdar för vilka vi gjort upp odlingsplan eller som hör till kokontrollen. Odlings-skiftena finns färdigt i vår dator i dessa fall och det blir i fortsättningen mycket enkelt att upprätthålla skiftesvis bokföring då såväl odlingsplan som stödansökan redan finns inmatade. På mjölkgårdarna som hör till kokontrollen har vi tillgång till djurlistorna vilket underlättar arbetet.

— Stödblatt 102b från www.mmm.fi/lomakkeet

Beställ vårens stödansökningar av;

Stefan Nordman tfn 0400-266 682

Växtodlingsgårdar i Kristinestad

Kjell Nyström tfn 050-531 7204

Växtodlingsgårdar i Syd-österbotten där

vi gjort odlingsplan

Inga Roos tfn 040-768 8608

Mjölkgårdar i Syd-österbotten som hör

till kokontrollen

Richard Rex tfn 040-515 0285

Växtodlingsgårdar i mittenregionen där

vi gjort odlingsplan

Markus Smeds tfn 050-569 7228

Växtodlingsgårdar i norra Österbotten

där vi gjort odlingsplan

Jonas Kackur tfn 040-728 2945

Växtodlingsgårdar i norra Österbotten

där vi gjort växtodlingsplan

Mona-Lisa Grankvist

tfn 040-827 3730

Mjölkgårdar i norra Österbotten som

hör till kontrollen

Gunice Hellqvist tfn 040-504 0458

Mjölkgårdar i norra Österbotten som

hör till kokontrollen. Nötktötgårdar i

norra Österbotten

Genom att ha nödvändiga papper och

information färdigt framme blir det billigare

då ifyllandet sker per timdebitering.

Antalet kunder vi kan ta emot är begränsat.

Såväl en del lantmannagillerna som ÖSP-

avdelningar har även i år blankettombud

som står till tjänst med ifyllandet.

Beräknade arealstöd för rörflen

	2005	2006 -
	Rörflen med energiavtal	Rörflen med energiavtal
C1-område		
euro/ha		
CAP-stöd/gårdsstöd		195
Stöd för energivaxter	45	45
LFA-stöd växtodlingsgård	218	218
LFA-stöd husdjursgård	292	292
Miljöstöd inkl. växtodl. gårdens tilläggsåtgärd	107	107
Miljöstöd inkl. djurgårdens tilläggsåtgärd	130	130
Totalt växtodlingsgårdens stöd	370	565
Totalt husdjursgårdens stöd	467	662
Eventuellt stöd för unga odlare	32	32
C2-område		
CAP-stöd/gårdsstöd		165
Stöd för energivaxter	45	45
LFA-stöd, växtodlingsgård	233	233
LFA-stöd, husdjursgård	306	306
Miljöstöd inkl. växtodl. gårdens tilläggsåtgärd	107	107
Miljöstöd inkl. husdjursgårdens tilläggsåtgärd	130	130
Allmänt hektarstöd	30	30
Totalt växtodlingsgårdens stöd	415	580
Totalt husdjursgårdens stöd	511	676
Eventuellt stöd för unga odlare	32	32

Frigående höns är framtiden för Carl-Johan

Carl-Johan Bäck i Yttermark står inför en stor omställning. Tjugofyra veckor efter det att tjälren lämnat marken kommer han att vara storproducent av frigånghönsäg. Hoppeligen kommer han då att ha hunnit fylla sitt nya flervåningshöns hus med 18 000 kacklande fjäderfän.

Carl-Johan är uppväxt med höns eftersom hans far också var hönsfarmare. För fyra år sedan blev Carl-Johan egen företagare genom generationsväxling. Då bestod farmen av 2 800 burhöns och ganska snart utvidgade han till 5 000 och hyrde ett uppfödningshus.

— Jag tycker om höns, skrattar Carl-Johan. Det finns egentligen inget alternativ för mig. Det är det här jag skall arbeta med.

I och med EU-bestämmelserna som säger att burarna skall bort inom de närmaste sex åren så måste Carl-Johan som så många andra hönsfarmare fundera på sin egen framtid. Vilka är alternativen?

— Första steget för min del så var egentligen att ta reda på om Österbottens Äggcentral, där jag är kund från förut, ville ta emot mera ägg, berättar Carl-Johan. De ställde sig positiva och efter klartecken från dem gällde det att fundera ut vilket system jag skulle satsa på. Eftersom de vanliga burarna skall bort finns det egentligen två alternativ: trivselburar eller frigående höns. För min del var frigående ett naturligt val eftersom jag tycker att det är ett trevligare och bättre sätt att producera ägg på. Jag kom så småningom fram till att frigående höns i flervåningssystem var att föredra. På grund av att man kan ha fler höns per byggnadsyta.

Tillsammans med Hans Östman på Lantbrukssällskapet funderade Carl-Johan över hur ritningarna kunde se ut på ett höns hus som skulle motsvara behoven.

Planering och miljötillstånd

Carl-Johan och Hans studerade alternativa byggnadsplatser. Dels i nära anslutning till

det befintliga höns huset och dels på en annan plats där kommunen ägde marken.

— Vi kom båda fram till att det fanns flera fördelar att köpa tomtmark av Närpes stad. Grundförhållandena var goda med mer eller mindre sandjord som botten och belägen högre upp i terrängen och lite längre bort från bebyggelsen. Samma infartsväg som finns till gårdscentrum kan användas med förlängning ca 400 m upp till skogsbrynet. Uppsikten över trafiken till höns huset är bra och framtida utbyggnadsmöjligheter är också goda på tomten. Det är lätt att torrlägga byggnadsplatsen. Transporter av foder, gödsel och djur går lätt att ordna utan begränsning på fordonstorlek. Grannarna står mindre av eventuella lukter och ur smittospridnings synpunkt är det bättre att vara lite mera avskild. Sagt och gjort, Carl-Johan gjorde ett köpeavtal med kommunen.

Hans gjorde först ritningar och handlingar för ansökan om miljötillstånd. Miljötillstånd är dag det viktigaste instrumentet som styr möjligheter till byggande av djurstallar.

— Får man inte miljötillstånd, då kan man inte heller bygga. I samband med beviljande av miljötillstånd hörs också grannarnas åsikt. Det är viktigt att beakta deras synpunkter och bedömning av projektet och tänker man bygga nära någon kan den grannens åsikt vara helt avgörande, förklarar Hans.

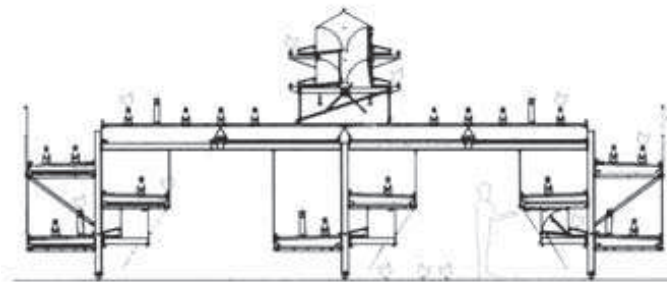
— I mitt fall stötte det aldrig på några problem med grannarna, säger Carl-Johan.

Hans som är ansvarig huvudprojektör gjorde sedan huvudritningar och handlingar för byggnadslov och kostnadskalkyl och ritningar för ansökan om finansieringsstöd från T&E-centralen i Vasa.

Helhetslösning från Sverige

Trots att Carl-Johan hade klart för sig att han skulle bygga ett höns hus och att hönsen skulle vara frigående så krävdes en hel del efterforskning kring den slutliga lösningen.

— Det här är ingenting man hoppar på hur som helst, säger Carl-Johan bestämt. Man måste ta reda på vad marknaden har att erbjuda. Jag studerade olika system och ganska snart fattade jag beslutet att jag skulle satsa på RED-L Systems. RED-L systemet är

— En ritning på hur inredningen är uppbyggd. Carl-Johans höns kommer att fritt få röra sig i flera plan.

Privat foto

över besättningen. Att hönsorna kan röra sig i flera nivåer och att det verkar vara mycket lättskött.

I systemet ingår också en stor del avancerad automatik. Det är ingenting som oroar Carl-Johan.

— Jag har varit och arbetat i Sverige med utslaktning i ett liknande hus, och även med insättning fem veckor senare. Automatiken lär man sig ganska snabbt och blir det något fel så kan de via Gimranäs dator i Sverige se var felet ligger och åtgärda det därifrån. Behövs reservdelar så har man dem här inom ett dygn.

Ett sätt att gå vidare

Hönsen kommer att utfodras med halvkoncentrat med tillsatser av kalk och helspannmål. Blandningen av fodret sker automatiskt via en fodervåg och hönsen utfodras upp till sju gånger per dygn. Ventilationen blir mekanisk och klimatdatorer styr både in och utluften.

— Hönsen är väldigt känsliga för både låga och höga temperaturer. En riktigt varm sommardag skulle hönsen troligen endast överleva en halv timme efter utbliven elleverans. Därför är även en larmanordning uppkopplad till systemet och en självstartande generator kommer att fungera som strömkälla vid eventuella elavbrott.

Automatisk äggplockning är en del av automatiken. Äggen kommer ut på en transportör som leder in till packhallen och en packmaskin där staplingen av äggbrickorna sker automatiskt. Gödselmattorna startar cirka två gånger per vecka och leds ut till gödselhallen med en gödseltransportör.

— Ljusstyrningen kommer att ge de här hönsorna lika långa dagar, vinter som sommar. Även gryning och skymning, för att ge dem ett så naturligt beteende som möjligt. På kvällarna stängs rederna automatiskt. På morgonen öppnas rederna igen och hönan kan gå in och värpa.

Carl-Johan går en spännande framtid till mötes och ser ljus på framtiden. Nybygget är för honom ett sätt att gå vidare inom den näring som han valt till sitt yrke.

— Jag har valt att satsa trots att det för tillfället är en svacka inom äggnäringen. Det är ju som i alla branscher, uppgångar och nedgångar. Jag kommer ju så småningom att avveckla mina gamla burar och kommer även där att i framtiden sätta in ett flervåningssystem. Där kommer jag att välja en annan modell som också säljs av Vencomatic, de har många olika system som till och med kan skraddarsys enligt kundens behov. Men redan till hösten räknar jag med att sätta in höns i mitt nya hus. Ett råd som jag kan ge till dem som funderar på nya lösningar är att de skall ta reda på och ringa runt till andra hönsfarmare och försäljare. Höra vad andra har gjort och vad man kan göra bättre eller annorlunda.

Carl-Johan tycker om ägg och säger glatt att han kokar minst två till tre per dag. Framförallt tycker han om hönsen.

— De är de bästa djur som finns, skrattar Carl-Johan, oftast trevligare än många människor. Jag vill inte arbeta med något annat. Om någon har frågor så kan man gärna kontakta mig på nummer 040-531 4158.

— Så här kommer det också att se ut inne i Carl-Johans höns hus. Stommen till inredningen är gjord av stål och golvet som hönsorna går på är av plast.

upfunnet och patenterat av den holländska farmaren Roelof Pol och saluförs och tillverkas av Vencomatic. Eftersom ett sådant här höns hus är unikt för Finland så krävdes det för min del fem resor till Sverige.

Carl-Johan tog kontakt med den svenska Vencomatic-återförsäljaren Gimranäs Ab. I Sverige finns i dag 25 stallar som alla bygger på RED-L systemet.

— Det var där på plats som jag på allvar började fundera på vad en helhetslösning från Sverige skulle innebära. Det som talade för en svensk leverans och installation så var deras erfarenhet. Liknande system är nytt för oss i Finland. Från Gimranäs vet de av erfarenhet vad de talar om. Man har inte råd att begå misstag när det gäller sådana här investeringar. Minsta huset med RED-L systemet som byggs i Sverige har cirka 20 000 höns och den som har flest fjäderfän har cirka 280 000. Jag förstod att om jag valde en helhetsentreprenad så skulle jag slippa en hel del bekymmer och få kompetent folk med erfarenhet som sköter om byggandet och installationen.

Tilltalas av överskådligheten

Markarbetet är gjort, vatten och el är grävt till byggnadsplatsen. Nu är det bara att vänta på att vårsolen skall börja värma och att tjälren skall ge med sig.

— Hönsstallsbyggnaden levereras av Cales bygg Ab från Skövde som även kommer att uppföra den på plats, berättar Carl-Johan. Huset byggs av betongelement på plintar och efter att huset är rest så gjuts golvet och takstolar sätts på plats. Plåt läggs på yttertak. Senare sätts även plåt invändigt som isoleras med mineralull. Plåten invändigt isoleras med silikon, vilket underlättar tvättning och desinficering. Det beräknas att det tar 24 veckor från byggstart till insättning.

Carl-Johans höns hus blir 70 meter långt och 16 meter brett. Invändigt blir huset sex meter högt. Hönsorna kommer att kunna röra sig fritt i flera plan. RED-L systemet lovar fördelar som hög densitet per kvadratmeter och att en liten procent av äggen läggs utanför nästet. Hönsorna ges flygmöjligheter och möjlighet till ett naturligt beteende.

— Då jag bekantade mig med systemet så föll jag för att det ger en bra överblick

Foto: Kustmedia / Britte-Mari Näsman-Knip

— Markarbetet är klart och vatten och el är grävt till byggnadsplatsen. Nu väntar Carl-Johan på våren och betongelementen från Sverige.

Norra distriktet:

Mona-Lisa Grankvist
Ledande rådgivare,
Norra distriktet
mobil 040-827 3730

Katarina Härmälä
Kontrollassistent
Karleby
mobil 050-553 7461

Bertel Riska
Agrolog
Ekologisk produktion
mobil 0400-361 672

Fredrik Bäck
Dräneringstekniker
Kronoby
mobil 0500-561 549

Markus Smeds
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-569 7828

Jonas Kackur
Växtodlingsrådgivare
mobil 040-728 2945

Henrik Ingo
Direktör
mobil 050-69 222

Ann-Louise Söderlund
Ekonom
mobil 050-305 8666

Jan-Ove Nyman
Sektoransvarig
företagsledning
Ekonomirådgivare
mobil 050-466 3977

Magnus Blässar
Agrolog
Mjölkgårdsrådgivare
Pedersöre
mobil 050-432 3970

Jan-Olof Johnsson
Agrolog
Väll- och ekoräddning
mobil 050-386 5921

Gunice Hellqvist
Kontrollassistent
Kronoby
mobil 040-504 0458

Johan Fors
Föräldraledig

Harriet Henricson
Projektchef
mobil 050-304 1303

Maria Nyström
Projekt / Kvalitet
mobil 050-410 8414

Mellersta distriktet:

Tor-Erik Asplund
Ledande rådgivare,
Mellersta distriktet
Ekonomi
mobil 050-386 5922

Anders Salo
Tjänsteledig

Christian Nylund
Organisations-
konsult
mobil 050-591 6590

Jan-Erik Bäck
Agrolog
Potatis, sockerbeter
mobil 050-521 4628

Ingeborg Nordberg
Kontrollassistent
Nykarleby
mobil 050-527 4189

Monica Nygård
Kontrollassistent
Malax
mobil 050-566 3191

Ulrika Wikman
Sektoransvarig
växtodling
mobil 050-585 2305

Hans Östman
Byggnadsingenjör
mobil 050-581 8044

Roger Brännäs
Byggmästare
mobil 040-558 6663

Rickard Rex
Växtodlingsrådgivare
mobil 040-515 0285

Södra distriktet:

Metti Salminen
Föräldraledig
Vikarierande
ledande rådgivare
Henrik Ingo

Matias Rönnqvist
Hortonom
mobil 0400-142 753

Rainer Rosendahl
Dräneringstekniker
Närpes
mobil 0400-561 550

Inga Roos
Ekonomirådgivare
Närpes
mobil 040-768 8608

Nina Ohlís
Moderskapsledning
Närpes

Kjell Nyström
Agrolog,
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-531 7204

Stefan Nordman
Agrolog, Potatis
Lappfjärd
mobil 0400-266 682

Ingmar Bäckström
SLF, Ingenjör
Växthusteknik
mobil 050-517 0687

PRO
Agria

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap r.f.

Kansli: Handelsplanaden 16 D, 65100 VASA
Tel. (06) 319 0200, fax (06) 319 0201
e-post: fornamn.efternamn@proagria.fi

Bennäs kontor:
Mjölvägen 2,
68910 BENNÄS
Fax: (06) 785 0228

Närpes kontor:
Martens Trädgårdsstiftelse
Vasavägen 1615, 64610 ÖVERMARK
Fax: (06) 225 3511

Våra tjänster — Kontakta oss!

Växtodlingsrådgivning;

Odlingsplanering/
gödslingsråd:

Jonas Kackur, Markus Smeds, Rickard Rex, Kjell Nyström,
Stefan Nordman (Kstad)
Matias Rönnqvist
- ekologisk odling:
Bertel Riska, Jonas Kackur, Ulrika Wikman
Stefan Nordman, Jan-Erik Bäck
Potatis:
Jan-Erik Bäck
Sockerbeter:
Jan-Olof Johnsson
Grovfoder:
Bertel Riska
Rörflen:
Jan-Erik Bäck, Stefan Nordman, Ulrika Wikman
Väderstation:
Christian Nylund
Spruttester:
Rainer Rosendahl, Fredrik Bäck
Dräneringsplaner:
Fredrik Bäck, Roger Brännäs, Rainer Rosendahl
Avloppsplanering:
Markus Smeds, Jonas Kackur, Rickard Rex,
Kjell Nyström, Stefan Nordman
Stödansökningar:

Produktionskostnads kalkyler:

Jonas Kackur, Markus Smeds, Rickard Rex, Kjell Nyström,
Jan-Olof Johnsson, Stefan Nordman
Ulrika Wikman

Utbildning:

Husdjursrådgivning;

Produktionskontroll för mjölk:

Utfodringsplaner:

Produktions-
kostnads kalkyler, mjölk:

Hälsövårdsplanering:

Stallmiljöanalyser:

Mjölkmätartest:

Stödansökningar:

Mona-Lisa Grankvist, mjölkgårdsrådgivare, kontrollassistent
Mona-Lisa Grankvist, mjölkgårdsrådgivare, kontrollassistent

Magnus Blässar, Gunice Hellqvist, Ingeborg Nordberg,
Monica Nygård, Mona-Lisa Grankvist
Mjölkgårdsrådgivarna

Hans Östman, Roger Brännäs

Gunice Hellqvist, Ingeborg Nordberg, Monica Nygård

Gunice Hellqvist, Mona-Lisa Grankvist

Företagsledning;

Lantbrukarnas
företagshälsovård:

Kvalitetsfrågor:

Likviditets kalkyler:

Lönsamhetsbokföring:

Resultatanalyser:

Värderingar:

Gärdssekreterartjänster:

Byggnadsplanering:

- huvudplanering

- konstruktionsritningar

- kostnads kalkyler

- miljö- och byggnadslov

Projektledning:

Jan-Ove Nyman
Maria Nyström, Harriet Henricson
Jan-Ove Nyman, Tor-Erik Asplund, Inga Roos
Inga Roos
Tor-Erik Asplund
Tor-Erik Asplund
Jan-Ove Nyman
Hans Östman, Roger Brännäs

Harriet Henricson, Ulrika Wikman